

POROČILA – OCENE – ZAPISI

OB 50-LETNICI BRALNE ZNAČKE

Minila je 50-letnica Bralne značke. Petdeset let spodbujanja in navduševanja za branje. Za nami so številne počastitve – kar dvakrat smo bili na Prevaljah, rojstnem kraju Bralne značke, v Šentrupertu, bili počaščeni v Cankarjevem domu ob odprtju 27. knjižnega sejma, s **posebno Schwentnerjevo plaketo** (plaketo so prejeli tudi vsi še živeči dosednji predsedniki in predsednica: Jože Zupan, Janez Kajzer, Igor Longyka, Tone Partljič, Slavko Pregl, dr. Igor Saksida in dr. Dragica Haramija), piko na i pa je dal **predsednik države RS dr. Danilo Turk**, častni pokrovitelj, ko je **Društvu Bralna značka Slovenije – ZPMS podelil zlati znak za zasluge** in naklonjeno govoril o tem gibanju za spodbujanje branja (nagovor predsednika Republike Slovenije dr. Danila Türka na podelitvi odlikovanj je dostopen na spletni povezavi: <http://www.up-rs.si/uprs/uprs.nsf/dokumentiweb/AC855BF0D11E4302C125795A004F9EF1?OpenDocument>.)

Za oživiljen spomin na dogajanja v petdesetih letih pa bo ostal zbornik ***Branje je potovanje***.

Ko smo se spominjali 40-letnice Bralne značke, je tedanji predsednik Tone Partljič zanosno vzkliknil: »Ohrani Bog te v cveti!« Res se Bralni znački ne poznajo leta, ker prihajajo novi mladi bralci, inovativni mentorji pa so najbolj zaslužni, da je gibanje kljub ujmam ostalo živo.

Naslednji predsednik Slavko Pregl pa je ob 45-letnici gibanja, ko smo imeli v Cankarjevem domu na knjižnem sejmu razstavo o zgodovini značke, razmišljal tudi takole:

Ko se je Bralna značka rodila, se je vsem sodobnikom zdelo, da ljudi, ki so jo ustvarjali in razvijali, da dogodkov, ki so se vrstili, da bralnih razvojnih mejnikov v Sloveniji, v zamejstvu in še dlje, preprosto ne bo mogoče pozabiti. Pa se je potem pokazalo, da je spomin šepav sopotnik. In treba je bilo uporno in trmasto kreniti nazaj in vse postavljati v prostor in čas, kot je treba.

Postavljanje v prostor in čas se je nadaljevalo vse do bližajoče se 50-letnice gibanja za dobro knjigo. Vedeli smo namreč, da moramo pri načrtovanju prihodnosti upoštevati tudi prehojeno pot, hkrati pa potegniti črto pod preteklost in razmišljati, kako bi čim bolj učinkovito v sedanjem trenutku motivirali mlade za kvalitetno branje knjig in pripomogli, da bi ostali zvesti knjigi tudi tedaj, ko bodo odrasli.

Za izid zbornika *Branje je potovanje* je zaslužen celoten odbor Društva; še posebej sta bila uredniku v pomoč generalna sekretarka Manca Perko in dolgoletni spodbujevalec branja Miha Mohor. Uredništvo je bilo prepuščeno Jožetu Zupanu, saj je že 40. leto član odbora in so se mnogi članki znašli kar v njegovem arhivu.

Sklenjeno je bilo, da bomo zgodovino Bralne značke prikazali skozi članke, ki so bili v teh letih objavljeni v različnih časopisih in revijah ali bili sporočeni ob posebnih priložnostih.

Obsežno gradivo je razvrščeno v treh poglavjih: **Sedanji trenutek, Pogled v preteklost in Prihodnost bralne značke** – tudi s povzetkom v angleščini. Tako se je nabralo 60 člankov, ki jih je napisalo 33 avtorjev. Spodbudno je spoznanje, da člankov ni manjkalo; večja težava je bila pri odločitvi, kaj bi izpustili, sicer bi bila knjiga vsaj za sto strani obsežnejša.

Avtorji člankov so vsi nekdanji predsedniki in dolgoletni člani odbora ter tisti, ki so bili v določenem prostoru in času nosilci gibanja.

Da ne bi bilo samo suhoparno nizanje podatkov, zbornik krasijo ilustracije s stalne razstave na OŠ dr. Pavla Lunačka Šentrupert – šentruperska šola ima 450 izvornih ilustracij, tu je pristala tudi celotna *Pepelka* v izvedbi akademske slikarke Alenke Sottler, razstavljena pa je še zbirka 450 slikanic v 26 različnih jezikih sveta.

Naslov *Branje je potovanje* smo dobili v pesmi Bine Štampe Žmavc *Jadro za sanje*; najprej ga je dr. Igor Saksida uporabil v nagovoru ob 50-letnici Bralne značke, potem pa ga je urednik z veseljem predlagal za naslovnico, ki jo krasí ilustracija akademskega slikarja Matjaža Schmidta.

Sodelujoči s ponosom gledamo na prehojeno pot. Bralna značka ni bila nikoli v domeni posameznika, pač pa je bila vseskozi v sodelovanju, v žlahtni dvojini; takšen je bil že začetek: prof. Stanko Kotnik je posredoval zamisel, pisatelj in ravnatelj prevaljske šole Leopold Suhodolčan je zamisel izpeljal in širil. Prvi rezultat njune zagnanosti je bila podelitev 119 Prežihovih bralnih značk **22. maja 1961 – to je rojstni dan Bralne značke**. Kmalu se je čisto na drugem koncu Prežihovi znački pridružila Bevkova bralna značka, ki jo je razvil Ivan Bizjak, ob tem pa je nastal še en dan, posvečen Bralni znački – to je **17. september, dan zlatih knjig**, obletnica rojstva in smrti Franceta Bevka; vsako

leto se na ta dan začne nova sezona. Da se je rodilo še več značk, je zaslužna tudi babčca Petra Dobrila, pedagoška svetovalka, ki je z vsem srcem širila zamisel, porojeno v Prežihovem svetu.

Vseskozi smo poudarjali pomen mentorja; v letih, ko se je polnil ves slovenski prostor, sta še posebej izstopali Berta Golob na Gorenjskem in Darja Kramberger na Štajerskem. Da je tudi danes, ko izhaja množica knjig – žal tudi mnogo nekvalitetnih – še vedno pomemben mentor, je posebej poudaril zdaj že nekdanji predsednik dr. Igor Saksida (vodstvo je že po počastitvi 50-letnice prevzela dr. Dragica Haramija). Pravi mentor je tudi po petdesetih letih zlata vreden!

Naj sklenem predstavitev z mislijo spodbujevalke branja dr. Mete Grosman, ki je dejala: »Branje za Bralno značko je prosto spon izpraševanja za oceno. Vztrajnim značkarjem pri zadostni količini branja branje za Bralno značko lahko pomaga razviti trajno bralno zmožnost in ohraniti veselje do književnosti.«

Še vedno pa velja tudi Pavčkova misel: »Če ne bomo brali, nas bo pobralo.«

Jože Zupan

PODELITEV ODLIKOVANJA ZLAŤI RED ZA ZASLUGE DRUŠTVU BRALNA ZNAČKA SLOVENIJE – ZPMS

Predsednik republike dr. Danilo Türk je z **Zlatim redom za zasluge** 1. 12. 2011 na slovesni prireditvi na Brdu pri Kranju odlikoval **Društvo Bralna značka Slovenije – ZPMS, za 50-letno uspešno vzpodbujanje bralne kulture med mladimi in s tem za prispevek h kulturi**